

**ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА В СУДІ БЕЗ ПОВНОВАЖЕНЬ
(СТ. 400-1 КК УКРАЇНИ). ОГЛЯД СУДОВОЇ ПРАКТИКИ****CERTAIN PROBLEM ISSUES OF REPRESENTATION IN COURT
WITHOUT AUTHORITIES (ARTICLE 400-1 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE).
REVIEW OF COURT PRACTICE**

Козлюк М.В., аспірант

Науково-дослідний інститут публічного права

Стаття присвячена вивченню актуального питання підтвердження повноважень представника та адвоката в суді. До цього часу не має процесуально визначеного та єдиного підходу до оформлення документів на підтвердження повноважень представника та ордеру адвоката. Існує велика кількість судових рішень, у яких відображена невизначена позиція суду з цього питання. В час стрімкого розвитку суспільних відносин важливим залишається питання: які саме, у розрізі правосуддя, діяння завдають реальної шкоди суспільним інтересам та підлягають криміналізації? На нашу думку, саме об'єкт кримінального правопорушення, передбаченого статтею 400-1 Кримінального кодексу України, підлягає дослідженню. Оскільки саме повне та чітке вивчення об'єкту кримінального правопорушення може визначити подальшу перспективу криміналізації чи декриміналізації зазначеного діяння та міри покарання.

Під час ухвалення проекту Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» необхідність криміналізації представництва без повноважень обґрунтовувалася низьким рівнем правової культури учасників процесу, зловживанням процесуальними правами та невиконанням процесуальних обов'язків, поєднаними з неефективними заходами відповідальності за порушення правил судового процесу, а тому кримінальна відповідальність за цей вид діяння «покликана попередити незаконне представництво в суді іншої особи».

Однак, суб'єктами нової статті Кримінального кодексу України стали не всі учасники судового процесу. Враховуючи, що стаття сформульовано дуже узагальнено і включає усі види судочинства, то крім представників та адвокатів, свої повноваження до суду подають також прокурори, які залишилися поза увагою законодавця.

Констатація лише наявності статті у Кримінальному кодексі України далека від дійсної мети досягти достатнього рівня правової культури учасниками процесу під час здійснення правосуддя, що також вимагає постійної, уважної та спільної роботи правозахисників та суддів.

Ключові слова: адвокат, представник, договір про надання правничої допомоги, ордер про надання правничої (правової) допомоги, повноваження, свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

The article is devoted to the study of the topical issue of confirming the authority of a representative and a lawyer in court. Until now, there is no procedurally defined and unified approach to the preparation of documents to confirm the powers of the representative and the attorney's order. There is a large number of court decisions that reflect the changing position of the court on this issue. At the time of rapid development of social relations, an important question remains which, in terms of justice, actions cause real damage to public interests and are subject to criminalization. In our opinion, it is the object of the criminal offense provided for in Article 400-1 of the Criminal Code of Ukraine that is subject to careful study. Since it is a complete and clear study of the object of the crime that can determine the further perspective of the criminalization of the specified act and the degree of punishment.

During the adoption of the draft Law of Ukraine "On Amendments to the Economic Procedural Code of Ukraine, the Civil Procedural Code of Ukraine, the Code of Administrative Procedure of Ukraine and other legislative acts", the need to criminalize representation without authority was justified by the low level of legal culture of the participants in the process, abuse of procedural rights and non-fulfillment of procedural obligations ties, combined with ineffective measures of responsibility for violation of the rules of the judicial process, and therefore criminal liability for this type of action "is intended to prevent illegal representation in court of another person."

However, not all participants in the trial became subjects of the new article of the Criminal Code of Ukraine. Given that the article is formulated in a very general way and includes all types of judicial proceedings, in addition to representatives and lawyers, prosecutors also submit their powers to the court, which were left out of the legislator's attention.

The presence of only an article in the Criminal Code of Ukraine is far from achieving the real goal of achieving a sufficient legal culture by the participants in the process during the administration of justice, but requires constant, careful and joint work of human rights defenders and judges.

Key words: lawyer, representative, agreement on the provision of legal assistance, order on the provision of legal (legal) assistance, power of attorney, certificate of the right to practice law.

Вступ. Відповідно до ст. 131-2 Конституції України для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура та виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення; законом можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена [1].

Конституційною реформою 2016 року передбачено введення нових складів кримінальних правопорушень. Одним з питань, які було вирішено реформою стало розширення суб'єктного складу системи правосуддя і підкреслення важливої ролі для досягнення його мети – справедливості – таких інституцій, як Вища рада правосуддя, прокуратура та адвокатура [2, с. 224–225].

Розділ XVIII Особливої частини Кримінального кодексу України «Кримінальні правопорушення проти правосуддя», передбачає кримінальну відповідальність за посягання на суспільні відносини у сфері правосуддя, що являє об'єкт злочину вказаного розділу.

Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» введено до Розділу XVIII Кримінального кодексу України нову статтю 400-1, якою передбачається кримінальна відповідальність за представництво у суді без повноважень, яка набула чинності 15 грудня 2017 року [3].

Виклад основного матеріалу. Так, статтею 400-1 КК України передбачено, що представництвом у суді без повноважень є завідомо неправдиве повідомлення суду про повноваження представляти іншу особу в суді, а так

само умисне невнесення адвокатом до ордеру відомостей щодо обмежень повноважень, встановлених договором про надання правничої допомоги [4].

Об'єкт розгляданого кримінального правопорушення — це суспільні відносини, які охороняються законом про кримінальну відповідальність. Об'єктом кримінального правопорушення завжди виступає те благо, якому кримінальним правопорушенням завдається реальна шкода чи створюється загроза заподіяння такої шкоди. Об'єкт кримінального правопорушення — це суспільні відносини, взяті під охорону нормами кримінального права, на які посягнув порушник [6, с. 76].

Однак, доцільність введення кримінальної відповідальності за представництво без повноважень викликає сумніви. По-перше, суспільна небезпека таких дій невисока, по-друге, розміщення цієї статті у розділі «Злочини проти правосуддя» спірне, оскільки представництво в суді без повноважень не завжди може завдати шкоду правосуддю, а швидше інтересам особи, яку представляють, по-третє, ставити питання про юридичну, а тим більше кримінальну відповідальність за представництво в суді без повноважень можна лише в тому випадку, коли особа прагне завдати або завдає шкоду правам і законним інтересам тієї особи, яку вона представляє (за умов, що її дії не містять ознак інших складів злочинів, передбачених КК України). Аналогічну думку висловив Верховний Суд, зазначивши, що представництво без повноважень «не становить істотної суспільної небезпеки та не є настільки поширеним, щоб установлювати за їх вчинення кримінальну відповідальність, крім того, за такі дії можна передбачити дисциплінарну та/або адміністративну відповідальність; лише в разі неефективності останніх можна порушувати питання щодо їх криміналізації» [3].

Олександр Марін у своїй статті присвятив значну увагу вивченню об'єкта та переосмисленню розуміння родового об'єкта кримінальних правопорушень проти правосуддя з урахуванням нової редакції Конституції України та іншого методологічного підходу до визначення предмета дослідження.

Так, Олександр Марін, розглядаючи правосуддя як родовий об'єкт кримінальних правопорушень, вважає, що не варто виокремлювати його формальний змістовний бік, широке та вузьке розуміння. Необхідно розуміти його як цілісний феномен зі своїм змістом — досягнення справедливості — та формою, дотримання якої слугує досягненню цілі правосуддя. Зміст та форма правосуддя насамперед визначені у Конституції України. Норми Основного Закону держави містять положення, які деталізуються у процесуальному законодавстві та законодавстві щодо системи судочинства, додержання відповідних принципів та правил і повинно охоронятися нормами кримінального права.

Таке розуміння родового об'єкта кримінальних правопорушень проти правосуддя вкладається у концепцію «об'єкт охорони — правове благо», суть якої зводиться до того, що «правовим благом називають умови рівноправного розвитку особистості, що забезпечуються законом. Критерії оцінки поведінки, які виводяться з такого підходу, зводяться до такої лаконічної формули: кримінально-правові норми поведінки повинні служити захисту правових благ. Правові блага — це такі, що підлягають захисту, інтереси як окремої особистості, так і всього суспільства. Як індивідуальні, так і суспільні правові блага в результаті покликані створювати можливості для розвитку індивіда. Різниця між ними полягає лише у тому, що посягання на індивідуальне правове благо безпосередньо пригнічує можливості розвитку конкретної людини, тоді як посягання на універсальне правове благо опосередковано пригнічує можливості розвитку всіх членів суспільства. Тому правосуддя варто розглядати як універсальне правове благо, реалізація якого забезпечує рівноправний розвиток особистості [2].

Більше того, саме таке розуміння, на думку Олександра Маріна, правосуддя і повинне бути піддано логічній операції поділу поняття — класифікації. У результаті класифікації поняття «правосуддя» ми одержимо ті її складники, які потребуватимуть кримінально-правової охорони і складатимуть релевантну Конституції України систему норм про кримінальні правопорушення проти правосуддя.

Згідно з ч. 3 ст. 26 Закону про адвокатуру: повноваження адвоката як захисника або представника в господарському, цивільному, адміністративному судочинстві, кримінальному провадженні, розгляді справ про адміністративні правопорушення, а також як уповноваженого за дорученням у конституційному судочинстві підтверджуються в порядку, встановленому законом [6]. Документами, що посвідчують повноваження адвоката на надання правової допомоги відповідно до ч. 1 ст. 26 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», можуть бути: 1) договір про надання правової допомоги; 2) довіреність; 3) ордер; 4) доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги.

До договору про надання правової допомоги застосовуються загальні вимоги договірного права (ч. 3 ст. 27 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»), зокрема й презумпція правомірності договору, якщо його недейсність прямо не встановлена законом або якщо він не визнаний судом недейсним (ст. 204 Цивільного кодексу України) [7, с. 282].

У договорі про надання правової допомоги закріплюється обсяг повноважень адвоката, а також вказуються обмеження щодо вчинення певних дій. Відповідно до ч. 4 ст. 26 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», адвокат зобов'язаний діяти в межах повноважень, наданих йому клієнтом, у тому числі з урахуванням обмежень щодо вчинення окремих процесуальних дій [8].

Водночас є певні відмінності щодо підтвердження повноважень адвоката в різних видах судочинства. Так, повноваження адвоката як представника підтверджуються у господарському, цивільному та адміністративному судочинстві довіреністю або ордером, виданим відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (п. 4 ст. 60 Господарського процесуального кодексу України [9]; п. 4 ст. 62 Цивільного процесуального кодексу України [10]; п. 4 ст. 59 Кодексу адміністративного судочинства України [11]).

Відповідно до статті 62 Цивільного процесуального кодексу України, повноваження представників сторін та інших учасників справи мають бути підтвержені такими документами: 1) довіреністю фізичної або юридичної особи; 2) свідоцтвом про народження дитини або рішенням про призначення опікуном, піклувальником чи охоронцем спадкового майна.

Привертає увагу безпосередньо виклад статті 400-1 Кримінального кодексу України, яка містить поняття «повідомлення». Однак, цивільний та господарський процесуальні закони містять поняття саме «подання до суду», «додавання до заяви», яка в свою чергу подається до суду. При цьому, «повідомлення» здійснюється, у переважній більшості, судом. У разі застосування вказаної норми закону, необхідно її конкретизувати та привести до відповідного практичного правозастосування. Таким чином, повідомлення, у розумінні статті 400-1 КК України, не узгоджується з вже існуючими положеннями процесуальних законів, які регулюють судовий процес.

Якщо об'єктом є суспільні відносини у сфері правосуддя, то розділ XVIII Особливої частини Кримінального кодексу України вже містить статтю 384 КК України, якою передбачена кримінальна відповідальність за введення в оману суду або іншого уповноваженого органу, яка визначає кримінально караним подання до суду завідомо неправдиве показання, висновок експерта, а кваліфікуючою ознакою передбачено настання наслідків у вигляді

обвинувачення особи у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, або зі штучним створенням доказів злочину. Таким чином, стають зрозумілими підстави виникнення необхідності у захисті від безпідставного обвинувачення.

До речі, диспозицію статті сформульовано саме через поняття «подання», що відповідає процесуальному законодавству щодо процесуального порядку відносин між судом та учасниками процесу.

Крім цього, відповідальність настає за введення в оману як суду так і іншого уповноваженого органу, що на відміну від статті 400-1 КК України, охоплює більше ширше коло суспільних відносин у сфері правосуддя.

Наразі зрозумілим є наявність проблеми щодо представництва в суді без повноважень, але чи кримінальних характер вони носять? Так, щодо оцінки повноважень представника в суді існує низка судових рішень, які містять позицію та роз'яснення судів з цього питання.

Крім переліку документів, який має бути подано для підтвердження повноважень адвоката, також у судовій практиці існує певна неузгодженість щодо обов'язковості подання оригіналів документів, що посвідчують повноваження адвоката у суді. Також у судовій практиці щодо належного підтвердження повноважень адвоката у судовому процесі дискусійним залишається питання стосовно правильного заповнення обов'язкових реквізитів ордеру на надання правової допомоги. Крім того, слід пам'ятати, що відповідальність за достовірність вказаних в ордері даних несе безпосередньо адвокат. При цьому чинним законодавством України передбачено кримінальну та дисциплінарну відповідальність адвоката за надання недостовірних даних в ордері.

У практиці Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду трапляються випадки, коли адвокат як представник надає: 1) довіреність, видану як фізичній особі; 2) свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю; 3) договір на надання правової допомоги. У цьому випадку адвокати, дотримуючись положення ч. 1 ст. 26 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», вважають, що договір є належним підтвердженням надання саме адвокатських послуг. Водночас ст. 60 ГПК України у такому випадку вимагає надання ордеру, оскільки зазначена стаття серед переліку документів, які підтверджують повноваження адвоката у господарському судочинстві, не містить договору про надання правової допомоги. У зв'язку з цим заслугове на увагу права позиція Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду з цього питання. Останній, беручи до уваги системне тлумачення ч. 4 ст. 60 ГПК України та ч. 3 ст. 26 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (рішення у справах № 914/2414/17 [12], № 910/582/17 [13] та інші), дійшов висновку, що повноваження адвоката як представника підтверджуються ордером або довіреністю, у якій повинна міститися вичерпна інформація про повноваження саме адвоката (а не фізичної особи) як представника. Відповідно до позиції Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду довіреність сама собою не є доказом, який підтверджує повноваження адвоката, а також не свідчить про те, що у відносинах із довірительом (скаржником) відповідна особа як представник за довіреністю виступає у статусі адвоката, якщо безпосередньо у довіреності не зазначено про інше. Таким чином, у випадку, якщо у довіреності не вказано, що у відносинах із довірительом (скаржником) відповідна особа як представник за довіреністю виступає у статусі адвоката, обов'язково для підтвердження повноважень саме адвоката як представника необхідно долучати й ордер. Водночас надання свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю, звичайно, є підтвердженням статусу адвоката як такого, однак не є відповідним доказом належного представництва клієнта

саме у цій конкретній справі. Колегія суддів об'єднаної палати Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду у постанові від 12 жовтня 2018 р. у справі № 908/1101/17 [14] відступила від висновку Верховного Суду, викладеного в раніше ухваленій постанові від 24 квітня 2018 р. у справі № 914/2414/17 про те, що довіреність, на підставі якої адвокат здійснює представництво інтересів клієнта у суді, повинна обов'язково містити вказівку, що представник є адвокатом. У вказаній справі Суд висловив правову позицію, що нормами Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» не встановлено, що в довіреності, виданій на ім'я фізичної особи – адвоката, обов'язково зазначається про те, що такий представник є саме адвокатом. Не встановлює таких вимог ні ГПК України, ні ЦК України, яким врегульовано питання представництва за довіреністю. При цьому в аспекті, який розглядається, важливо, щоб особа, яка здійснює представництво за довіреністю, мала статус адвоката та отримала свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю. Довіреність визначає лише повноваження адвоката, межі наданих представникові прав та перелік дій, які він може вчиняти для виконання доручення. Повноваження адвоката як захисника або представника у кримінальному провадженні підтверджуються свідоцтвом про право на зайняття адвокатською діяльністю; ордером, договором із захисником або дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги (ч. 1 ст. 50 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України)) [15].

Цікавою видається й інша судова практика з цього питання. Так, наприклад, Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду у постанові від 6 лютого 2018 р. у справі № 752/11464/16-к [16] не погодився із позицією Апеляційного суду м. Києва, відповідно до якої словосполучення «ордером, договором із захисником» означає «ордером та договором із захисником», і, таким чином, тільки наявність цих двох документів може підтвердити повноваження захисника. Крім того, він зазначив, що п. 2 ч. 1 ст. 50 КПК України визначає, що повноваження захисника мають вважатися підтвердженими, якщо на додаток до документа, передбаченого п. 1 ч. 1 ст. 50 КПК України (свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю), захисник надав хоча б один із документів, передбачених п. 2 ч. 1 ст. 50 КПК України (або ордер, або договір із захисником, або доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги). При цьому колегія Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду наголошує на тому, що відповідно до ч. 2 ст. 50 КПК України встановлення будь-яких додаткових умов для підтвердження повноважень захисника чи для його залучення до участі в кримінальному провадженні не допускається. Зокрема, незаконно видається вимога щодо обов'язковості надання для підтвердження повноважень адвоката витягу з Єдиного державного реєстру адвокатів.

Повноваження адвоката на участь у розгляді справи про адміністративні правопорушення підтверджуються довіреністю на ведення справи, посвідченою нотаріусом або посадовою особою, якій відповідно до закону у надано право посвідчувати довіреності, або ордером чи дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, або договором про надання правової допомоги. До ордеру обов'язково додається витяг із договору, в якому зазначаються повноваження адвоката або обмеження його прав на вчинення окремих дій як захисника (ч. 2 ст. 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [17]. При цьому наведений у ч. 2 ст. 271 КУпАП підхід, на нашу думку, є застарілим і потребує приведення у відповідність до інших процесуальних кодексів. Питання участі адвоката як уповноваженого за дорученням у конститу-

ційному судочинстві не врегульовані на законодавчому рівні належним чином. Так, Закон України «Про Конституційний Суд України» [18], визначаючи особливості здійснення конституційного провадження, передбачає, що відомості про представника суб'єкта права на конституційне подання, конституційне звернення, конституційну скаргу зазначаються безпосередньо у поданні, зверненні чи скарзі. Водночас цей Закон не містить жодних вимог стосовно переліку документів, якими мають підтверджуватися повноваження таких представників. Крім переліку документів, який має бути подано для підтвердження повноважень адвоката, також у судовій практиці існує певна неузгодженість щодо обов'язковості подання оригіналів документів, що посвідчують повноваження адвоката у суді. Наприклад, Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду в ухвалі від 27 листопада 2018 р. у справі № 826/5357/17 [19] зазначив, що адвокат як представник для підтвердження своїх повноважень учасника справи повинен надати ордер, тобто оригінальний документ, встановленої законодавством форми та змісту, з якого можна презюмувати, що він виданий на підставі договору про надання правової допомоги і підтверджує правомочність адвоката на вчинення дій в інтересах клієнта. Інші форми цього документа (копії ордеру будь-якого виду, зокрема й копія, завірена самим адвокатом) не замінюють обов'язку надавати ордер як основний вид документа. Також Суд наголошує, що положення ч. 4 ст. 59 КАС України не містять правил, які дозволяли б адвокату підтверджувати свої повноваження поданням копії довіреності, а не основного документа, з якого була зроблена ця копія.

Протилежний підхід застосовано Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду в постанові від 17 грудня 2018 р. у справі № 308/8995/17 [20]. У цій справі Суд дійшов висновку, що повноваження адвоката як представника сторони мають бути підтверджені оригіналом ордеру або довіреністю (оригіналом) цієї сторони, що посвідчує такі повноваження, або її копією, засвідченою у визначеному законом порядку, зокрема особою, яка має повноваження на засвідчення копії довіреності. При цьому до осіб, які мають повноваження на засвідчення копій таких документів, належать: суддя (ч. 5 ст. 59 КАС України) та адвокат, який веде справу, крім випадків, якщо законом встановлено інший обов'язковий спосіб посвідчення копій документів (п. 9 ч. 1 ст. 20 Закону про адвокатуру). Вважаємо, що саме другий з окреслених підходів є більш обґрунтованим, адже відповідає вимогам чинного законодавства, а тому саме він повинен застосовуватися судами.

Очевидно, що застосування судом правових норм і вчинення дій, що мають юридичне значення, повинно відбуватися з урахуванням обставин конкретної справи та забезпеченням ефективного захисту прав, свобод і законних інтересів. Водночас формальний підхід суду до здійснення своїх повноважень вже на стадії звернення особи до суду може призвести до порушення права на справедливий судовий розгляд.

Крім того, слід пам'ятати, що відповідальність за достовірність вказаних в ордері даних несе безпосередньо адвокат (особа, яка видала ордер). З урахуванням передбачених чинним законодавством України кримінальну та дисциплінарну відповідальність адвоката за надання недостовірних даних в ордері. Зокрема, у ст. 400-1 Кримінального кодексу України встановлено кримінальну відповідальність адвоката. Дисциплінарна відповідальність адвоката за надання недостовірних даних в ордері настає в порядку розділу VI Закону про адвокатуру. Таким чином, якщо адвокатом було долучено до матеріалів справи договір про надання правової допомоги, з якого не вбачається заборон на представництво інтересів позивача в судах, або у суду була інша можливість пересвідчитися, що

адвокат, підписавши позовну заяву, діяв у межах повноважень, визначених його довірителем, повернення позовної заяви позивачеві на підставі п. 3 ч. 4 ст. 169 КАС України у зв'язку з тим, що в ордері не визначено назву конкретного судового органу, в якому може бути надана правова допомога адвокатом, є проявом правового пуризму (формалізму) з боку суду при вирішенні питання прийнятності позовної заяви, який непропорційно обмежує право особи на розгляд її справи судом.

Правилами адвокатської етики у статті 14 визначено підстави для надання адвокатом правової допомоги, що полягає у наданні правової допомоги відповідно до Законодавства України про адвокатуру та адвокатську діяльність на підставі договору про надання правової допомоги.

Вищою кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури своїм рішенням зупинено право на зайняття адвокатською діяльністю строком на три місяці адвоката за зверненням як представника скаржника до Господарського суду м. Києва з заявою про ознайомлення з матеріалами справи без укладання договору про надання правничої допомоги, на підставі ордеру, де зазначив неправдиві відомості про наявність укладеного договору та його реквізити. ВКДКА зробила висновок, що окрім порушень виявлених дисциплінарною палатою щодо недотримання адвокатом вимог ст. 26 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та ст. ст. 7, 14 Правил адвокатської етики, а також положень Господарського процесуального кодексу України щодо порядку здійснення представництва учасника справи, адвокатом при здійсненні адвокатської діяльності не було дотримано вимог ст. 12-1 Правил адвокатської етики, у якій зазначено, що адвокат повинен бути добропорядним, чесно та гідно виконувати свої професійні обов'язки. При цьому, ВКДКА не погодилася з висновками дисциплінарної палати щодо невстановлення негативних наслідків від поведінки адвоката, оскільки адвокат допустив грубе одноразове порушення правил адвокатської етики, яке полягає у видачі адвокатом ордеру на представництво інтересів особи, з якою не було укладено договір про надання правової допомоги, внесенні адвокатом в ордер неправдивої інформації щодо особи, якій надається правова допомога, номеру та дати укладання договору [22].

У своєму науковому доробку, Олександра Яновська, завдяки аналізу і систематизації підходів у судовій практиці щодо належного підтвердження повноважень адвоката у судовому процесі в Україні змогла зробити такі висновки: 1) підтвердження повноважень адвоката як представника чи захисника у судовому процесі є важливим етапом реалізації ним своїх професійних прав та обов'язків; 2) надмірний формалізм із боку суду при здійсненні перевірки правомочності адвоката в судовому процесі здатен призвести до порушення права на доступ до суду, що, зі свого боку, є складовим права на справедливий судовий розгляд; 3) сьогодні, на жаль, відсутня єдність судової практики в питаннях підтвердження повноважень адвокатом, що обумовлено недостатнім нормативним урегулюванням таких проблемних питань, як вичерпний перелік документів, що підтверджують повноваження адвоката, та чітка регламентація порядку оформлення ордеру як основного документа, що підтверджує повноваження адвоката; 4) з метою забезпечення права на доступ до суду та з урахуванням запровадження кримінальної відповідальності адвокатів за неправдиве повідомлення суду про свої повноваження, доцільним є запровадження презумпції добросовісності при здійсненні судами перевірки повноважень адвоката як представника чи захисника в судовому процесі [21, с. 1–17].

Висновок. Таким чином залишається питання: об'єкт кримінального правопорушення, передбаченого статтею 400-1 КК України, – це суспільні відносини, які виникають між представником, який подав до суду завідомо

неправдиві документи на підтвердження своїх повноважень представляти іншу особу, чи це права, на які здійснюється протиправне посягання. Питання представництва у першу чергу потребує процесуальної визначеності та одноставної позиції суду щодо прийняття повноважень

представника. Після цього, необхідно визначитися з відкритим питанням щодо суспільної небезпеки та криміналізації діяння, так як стаття передбачає формальний склад злочину і містить більше ризиків для адвокатів, аніж забезпечує захист суспільних інтересів у сфері правосуддя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4203> (дата звернення: 25.04.2023).
2. Олександр Марін. Родовий об'єкт та система кримінальних правопорушень проти правосуддя в результаті конституційної реформи, *Підприємництво, господарство і право*. Кримінальне право. 1/2021. УДК 343.36. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.1.38>.
3. Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147%D0%B0-19#n47> (дата звернення: 25.04.2023).
4. Кримінальний кодекс України *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2001, № 25–26, ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n2745> (дата звернення: 25.04.2023).
5. Пояснювальна записка до проекту Закону України № 6232 від 23.03.2017. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=61415&pf35401=419150> (дата звернення: 25.04.2023).
6. Тацій В. Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві України: [навч. посібник] / Василь Якович Тацій. Х.: УкрЮА, 1994.
7. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
8. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 25.04.2023).
9. Господарський процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 25.04.2023).
10. Цивільного процесуального кодексу України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 25.04.2023).
11. Кодекс адміністративного судочинства України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 25.04.2023).
12. Постанова Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 24 квітня 2018 р., судова справа № 914/2414/17 (дата звернення: 31.10.2019).
13. Ухвала Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 16 квітня 2018 р., судова справа № 910/582/17 (дата звернення: 31.10.2019).
14. Постанова Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 12 жовтня 2018 р., судова справа № 908/1101/17 (дата звернення: 31.10.2019).
15. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.
16. Постанова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 6 лютого 2018 р., судова справа № 752/11464/16-к (дата звернення: 31.10.2019).
17. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text> (дата звернення: 25.04.2023).
18. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р. № 2136-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 35. Ст. 376.
19. Ухвала Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 27 листопада 2018 р., судова справа № 826/5357/17 (дата звернення: 31.10.2019).
20. Постанова Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 17 грудня 2018 р., судова справа № 308/8995/17 (дата звернення: 31.10.2019).
21. Олександра Яновська. Підтвердження повноважень адвоката: презумпція добросовісності. *Право України*. УДК 347.965.4. DOI: 10.33498/loiu-2019-12-204.
22. Рішення ВКДКА № VI-002/2023 від 29.06.2023. URL: <http://tinyurl.com/43ku8u6y> (дата звернення: 25.04.2023).